

DE FAMILIE VAN HUELE IN DE REVOLUTIETIJD

A. VANDEN ABEELE °

Toen in het laatste kwart van de achttiende eeuw onrust, weldra revolutie en snel wisselende regimes de traditionele maatschappij grondig door mekaar schudden, kozen vele edellieden en burgers uit overtuiging, ambitie of eigenbelang voor één van de mekaar bestrijdende kampen.

Bij de protagonisten van de Brabantse Omwenteling (1790) vond men voorstanders van een volledige terugkeer naar de oude tradities (de Statisten) en daarnaast een kleine minderheid aanhangers van vernieuwing (de Vonckisten of democraten). Een aantal bleef keizersgezind of nam een afwachtende houding aan.

Bij de eerste Franse inval, einde 1792, sympathiseerden de meeste Statisten met de revolutie. Toen later bleek dat de Fransen onze gewesten gewoon wilden annexeren kozen ze het kamp van de oppositie, en dit minstens tot onder het Consulaat. Daarentegen waren er keizersgezinden die, zeer ontgoocheld door de complete terugkeer naar de traditionalistische maatschappij die door de opvolgers van Jozef II werd voorgestaan, zich vanaf 1793, samen met de Vonckisten in het Franse revolutionair en republikeins avontuur stortten.

Welk ook het kamp was dat ze gekozen hadden, het was voor velen een bange tijd. Sommigen vluchtten voor de Fransen, anderen voor de Oostenrijkers. Een aantal werd slachtoffer van gijzeling en deportatie en sommigen bekochten hun inzet met hun leven. Familiepatrimonia gingen verloren en nieuwe fortuinen werden opgebouwd.

Wie zich in deze revolutionaire periode zo gedeisd mogelijk hield, geen uitgesproken stellingen innam en zich voorzichtig onderwierp aan de mekaar snel opvolgende regimes, kwam er uiteindelijk het best van af.

Een gevolg van de tegengestelde opvattingen was dat binnen dezelfde adellijke en burgerlijke families, die eerder een homogeen gedragspatroon hadden, zich scherpe antagonismen aftekenden. Men groeide niet alleen uit elkaar, men werd zelfs vijandig. Deze breuk zou zich nog decennia laten voelen. Tot op vandaag herinnert men

° Stijn Streuvelsstraat 56, 8000 Brugge

zich in bepaalde families dat een tak opkoper van zwart goed was, anticlericaal, liberaal en soms vrijmetselaar werd, terwijl een andere tak katholiek, ultramontaan en weldoener van kerk en vrije scholen bleef of - vooral ter gelegenheid van huwelijken - naar de katholieke meerderheidsgroep terugkeerde.

De Brugse familie Van Huele (en niet Van Heule zoals men vaak vermeld ziet) is een interessant voorbeeld van hoe broers en zusters, neven en nichten, tijdens de revolutietijd uit mekaar werden gedreven.

De Brugse tak van de Van Hueles

De familie Van Huele was afkomstig uit de polderstreek, tussen Oostende en Blankenberge. In het begin van de achttiende eeuw hadden ze zich opgewerkt tot handelaars van enige betekenis en begonnen zij ook talrijke ambten van ontvanger te vervullen.

De zeventiende-eeuwse stamvader van de Brugse tak was Michiel Van Huele (overleden 1713). Uit zijn eerste huwelijk met Catharina De Bruyne had hij drie kinderen : Johannes (1690-1722), Anna en Maria. Een tweede huwelijk met Antonia Van den Berghe gaf hem twee zoons : Pieter en Augustinus. Beiden verlieten het kleine Bredene en kwamen zich in Brugge vestigen, waar zij huwden met dochters uit geodeerde burgerfamilies.

Augustinus Van Huele (1711-1771) huwde met Isabelle Gossaert en had twee dochters : Isabelle en Marie-Catherine en een minderjarig gestorven zoon Johannes.

Isabelle (1744-1818) huwde met Willem Pavot (1733-1790) die naast andere activiteiten o.m. die van stokhouder, de kassier was van Robert Coppieters, burgemeester en ontvanger van de keizerlijke domeinen. Op 14 november 1790, in volle patriottentijd, stierf Pavot plotseling, terwijl hij teruggekomen van de H. Mis in de O.-L.-Vrouwekerk, met zijn vrouw aan het ontbijten was in hun woning in de H. Geeststraat. Coppieters noteerde dat zijn bediende hem vijfendertig jaar had bijgestaan en meldde ook dat de begrafenis werd aangekondigd met een bericht dat voor het eerst gedrukt was; tot dan was dit met handgeschreven biljetten gebeurd¹.

1. R. COPPIETERS, *Journal d'événements divers et remarquables (1767-1797)*, uitg. door P. VERHAEGEN, Brugge, 1907. J. VAN WALLEGHEM, *Merckenweerdigste voorvallen 1790*, Brugge, 1985, Daegelijksche gevallen, fol. 163.

Marie Catherine Van Huele huwde in 1769 met ontvanger Pierre Bouvy, wiens broer we verder zullen ontmoeten².

Beide huwelijken bleven kinderloos.

Pieter Van Huele (1703-1779)

De oudere broer van Augustinus Van Huele, Pieter-Joseph Van Huele zorgde door zijn huwelijk met Theresia Van Vyve (1704-1763) voor een talrijk nakomelingschap. Zijn vrouw behoorde tot de ruim verspreide Brugse slagersfamilie, die ook op het platteland een behoorlijke voet in huis had. Zo bezat haar vader eigendommen en lenen in Zuienkerke en Stalhille³.

Pieter Van Huele was gevestigd in de Vlamingstraat te Brugge en dreef handel in wijn⁴.

Hij was vrijlaat onder 's Heer Woutermansambacht, ontvanger van 's Heer Woutermanspolder en van de Nieuwe Polder, beide in Bredene, binnensluismeester van de Watering 't Sas Polderken, ontvanger van de parochies Ramskapelle, Nieuwmunster en Heist, stokhouder in Uitkerke, Zuienkerke en Meetkerke. Hij was lid van de St.-Sebastiaansgilde in Nieuwmunster, van de gelijknamige gilde in de Carmerstraat (vanaf 1725) en van de St.-Jorisgilden, Oudhof en Jonghof (vanaf 1745). Hij maakte deel uit van de confrerie van St.-Jozef bij de paters Discalsen en van die der Gelovige Zielen in de St.-Walburgakerk. Vanaf 1755 behoorde hij tot de begiftigers van de Brugse Academie. Hij was ook kerkmeester van St.-Walburga.

Bij zijn overlijden liet hij een niet onbelangrijk patrimonium na. Naast drie hofsteden in Bredene, bezat hij gronden in Houtave, Ramskapelle, Klemskerke, Zuienkerke, Meetkerke, Aartrijke, Vlissegem, Oudenburg, Blankenberge, Slijpe en Lissewege. Hij bezat ook een huis in de Goezeptstraat, genaamd "De Verkeerde Wereld" en verder nog een biervoedersofficie in Brugge en een aantal lijfrenten, obligaties en cijnsrechten. Een welstellende burger dus.

2. J. GAILLIARD, *Inscriptions funéraires de la Flandre Occidentale, Notre Dame*, Brugge, 1866, blz. XXVII, 112, 189.

3. J. VAN VYVE, *Histoire et généalogie de la famille Van Vyve*, Brussel, 1982, blz. 221.

4. Stadsarchief Brugge, *Staten van Goed*, tweede reeks nr. 17712.

Het echtpaar had acht kinderen, vier jongens en vier meisjes. Drie onder hen laten we hier buiten beschouwing : Emmanuel (1737-1792) die priester werd, kapelaan was in de St.-Walburgakerk en geen noemenswaardige rol in de stad speelde⁵; Catherine (° 1747) die huwde met Jan de Bril (of Briel) en in St.-Winoksbergen ging wonen en Charles (1727-1776) die vóór de revolutietijd overleden was, maar wiens zoon we hierna behandelen.

De vijf overigen waren naar ouderdom :

Jean-Baptiste (1730-1805), Marie-Thérèse (1734-1819), Anne-Thérèse (1739-1805), Pierre-Augustin (1741-1808) en Françoise (1744-1812). Het zijn deze, alsook hun kinderen en voor wat de vrouwen betreft hun echtgenoten, die we hierna behandelen en waarbij men zal vaststellen dat de revolutietijd duidelijke scheidingslijnen veroorzaakte binnen de familie.

De keizersgezinden

Drie schoonzoons en een kleinzoon van Pieter Van Huele schaarden zich bij de royalisten of keizersgezinden.

1. Charles Van Huele-Stochove (1759-1830)

Charles Van Huele, kleinzoon van Pieter Van Huele-Van Vyve, was de zoon van diens oudste zoon Charles-Pierre Van Huele (1727-1776), die in 1758 huwde met Isabella Pol (1732-1797).

Charles Van Huele senior was ontvanger van de parochies Nieuwmunster, Ramskapelle, Sint-Jan op de Dijk, Uitkerke, Wenduine, Sint-Michiels, Sint-Kruis en Assebroek.

Na zijn vroegtijdige dood op 17 april 1776 nam zijn weduwe de meeste van zijn ontvangenschappen waar, totdat ze vanaf 1783 door Charles Van Huele junior konden worden overgenomen. Zoals zijn vader werd deze ook kassier van de ontvanger generaal van het Brugse Vrije.

5. J. VAN WALLEGHEM, *Merckenweerdigste voorvallen, 1791-1792*, Brugge, 1987, fol. 253 (verkort 1792).

Charles Van Huele junior huwde op 23 juli 1792 met Marie-Anne Stochove (1763-1820), één van de dochters van pensionaris Nicolas Stochove de Ste-Catherine en Jeanne van Ockerhout.

Hij trad op bescheiden wijze op het publieke forum als wijkmeester tijdens de Brabantse Omwenteling en als gemeenteraadslid van Brugge in de vernieuwde Wet die door de Oostenrijkers in januari 1792 werd aangesteld. Begin 1794 werd hij hoofdman tijdens de laatste Oostenrijkse periode.

De aanstellingen van Charles Van Huele tot raadslid in 1792 en tot hoofdman in 1794 tonen aan wiens vertrouwen hij had : dat van de Oostenrijkers. Zijn huwelijk met de dochter van een keizersgezinde ambtenaar bevestigde tot welk 'kamp' hij zich rekende.

Tijdens de eerste Franse overheersing werd hij door zijn medeburgers opnieuw tot wijkmeester gekozen. Dit betekende natuurlijk niet dat hij de Fransen gunstig gezind was, integendeel. Begin 1793 kwam het tot hoog oplopende discussies tussen de wijkmeesters en de Franse commissaris Sibuet. Deze trad zo hardhandig op, dat de leden van het wijkmeesterscomité waaronder Charles Van Huele, op 19 februari de stad ontvluchtten. Ze kwamen pas in maart terug, nadat de Fransen de wijk hadden genomen⁶.

Het is niet uitgesloten, zelfs waarschijnlijk dat Charles Van Huele ook in 1795, na de definitieve annexatie door de Fransen, Brugge ontvluchtte en pas omstreeks de eeuwwisseling terugkeerde. Een aanwijzing hiervoor menen we te vinden in de ledenlijst voor de Société Littéraire⁷. Na 1800 leefde Charles Van Huele-Stochove een teruggetrokken bestaan.

2. François Serweytens-Van Huele (1739-1801)

François Serweytens kwam zich als eerste van deze Gentse familie in Brugge vestigen. Hij werd poorter van Brugge in 1759 en huwde in 1766 met Anne-Thérèse Van Huele (1739-1805). Samen hadden ze tien kinderen⁸. Serweytens werd reder en invoerder, en nam in 1779 ook de wijnhandel van zijn schoonvader over.

6. Y. VANDEN BERGHE, *Jacobijnen en Traditionalisten. De reacties van de Bruggelingen in de revolutietijd (1780-1784)*, Brussel, 1972, blz. 359.

7. Cfr. bijlage 3.

8. Ch. SERWEYTENS DE MERCX, *Généalogie Serweytens de Mercx*, in : *Tablettes des Flandres*, tome 8, Brugge, 1960, blz. 208-211.

Hij behoorde al vlug tot de bovenlaag van de burgerij en werd lid van de St.-Jorisgilde en van een aantal godsdienstige confrerieën. Zijn belangrijkste bijdrage leverde hij als proost van de Confrerie van de H. Drievuldigheid die was ingesteld voor het vrijkopen van slaven die in handen van de Turken waren gevallen. Toen hij er in 1780 in slaagde de Bruggeling François de Mulder van de Turken vrij te kopen, werd deze gebeurtenis, die heel wat opschudding verwekte, door Jan Garemyn in een schilderij vereeuwigd⁹.

François Serweytens was de keizersgezinde politiek onvoorwaardelijk genegen. Hij had hiervoor een belangrijke reden : bij de Wetsvernieuwing van 7 maart 1788 was de 49-jarige reder de eer te beurt gevallen om als eerste niet-edele handelaar in het Brugse schepencollege te worden opgenomen. Na de eerste terugkeer van de Oostenrijkers in 1791 werd hij opnieuw aangesteld.

Serweytens behoorde tot de stichtende leden van de Société Littéraire in 1786. Hij verliet de vereniging in 1793 toen de Jacobijnen, onder wie twee van zijn schoonbroers en vier van zijn neven, de rust van het gezelschap kwamen verstoren.

De Franse overheersing zou hem heel wat narigheid bezorgen. In maart 1793 werd hij samen met andere Brugse vooraanstaanden naar Doullens als gijzelaar overgebracht.

In oktober 1794 werd hij gevangen genomen en in Brussel berecht onder beschuldiging dat hij goederen, toebehorend aan een Frans emigré, had verstoppt. De goederen werden aangeslagen, maar Serweytens werd op vrije voeten gesteld¹⁰.

Dat hij heel veel geluk had bewees het lot van Pierre D'Herbe, de schoonvader van zijn zoon Bernard Serweytens. D'Herbe, die schepen van het Proosse was en grootgrondbezitter, had gecorrespondeerd met twee emigrés aan wie hij vóór de Franse bezetting onderdak had verleend. Na een expeditief proces, geleid door de geduchte openbare aanklager A.J. Frison, werd hij op 17 oktober 1794 in Brussel terechtgesteld, vier dagen nadat Serweytens zijn vrijheid had teruggewonnen¹¹.

9. E. REMBRY, *De bekende pastoors van Sint-Gillis te Brugge*, Brugge, 1890-96, blz. 205-213.

10. R. COPPIETERS, *a.w.*, blz. 319.

11. P. VERHAEGEN, *Le procès et la mort de Pierre-Jean D'Herbe de Bruges*, in : *Le messenger des sciences historiques*, 1894.

Serweytens kwam er met de schrik vanaf, maar hij en zijn talrijke nakomelingen zouden het incident niet vergeten. Zij bleven trouwe aanhangers van de gevestigde conservatieve orde en vooral vrome en ultra-montaanse katholieken.

3. Willem Van Caester-Van Huele (1735-1821)

Willem-Antonius Van Caester, van Duinkerke afkomst, vestigde zich in Brugge als brouwer op de Simon Stevinplaats in "De Zwaene" en huwde Marie-Thérèse Van Huele (1734-1819).

Hij werd lid van de St.-Jorisdigte (ook zijn vrouw was lid) en werd deken van de brouwers. Onder het laatste Oostenrijks bewind solliciteerde hij in 1792 naar de functie van hoofdman in het stadsbestuur, maar dit werd door de edellieden geweigerd.

Was deze weigering alleen maar het gevolg van het feit dat hij niet tot de adelstand behoorde? Of was men niet vergeten dat het jaar voordien in zijn brouwerij een aanzienlijke fraude op de accijnsrechten was ontdekt¹²?

Niettemin bleef Van Caester keizersgezind en tijdens de eerste Franse overheersing werd hem dit zwaar aangerekend. Op 12 november 1792 werd zijn huisknecht ernstig toegetakeld en werd zijn woning op het nippertje van een bestorming door het gepeupel gevrijwaard. Op 3 december werden de ruiten van zijn huis ingegooid¹³.

Veel later, wanneer de rust was teruggekeerd, vinden we Van Caester terug als lid (vanaf 1805) van de Brugse vrijmetselaarsloge "La Réunion des Amis du Nord", waar hij enkele tijd als 'archivaris' fungeerde. Hij stond er ingeschreven als "membre affilié", zodat hij elders moet geïnitieerd zijn. Misschien had hij tijdens de troebele tijden de stad verlaten en werd hij in zijn geboortestad Duinkerke of elders in de vrijmetselarij opgenomen¹⁴.

12. J. VAN WALLEGHEM, *Merckenweerdigste voorvallen 1791 en 1792*, Brugge 1987, fol. 12.

13. J. VAN HESE, *Journal Historique*, Brugge, 1931, blz. 8 en 51.

14. Archief Bisdom Brugge, *Archief Réunion des Amis du Nord*.

4. Willem Bouvy-Van Huele (1736-1803)

Willem Bouvy, die huwde met Françoise Van Huele (1744-1812) was lakenverver van beroep.

Hij behoorde tot de gegoede burgerij, was lid van de St.-Jorisgilde, was van 1786 tot 1793 lid van de eed van de merceniers en werd tijdens de eerste Franse overheersing tot wijkmeester gekozen door zijn bureu.

Voor zoveel hij een houding aannam, zal het die geweest zijn van de ambachten, waar zijn zoon Pierre, deken van de wolververs, één van de voormannen van was : strijd met de royalistische stadsmagistraat maar trouw aan de keizer (in 1788-89), daarna heel tijdelijk vóór de Brabantse Omwenteling en helemaal tegen de Franse invallen.

De revolutiegezinden

Zes leden van de familie Van Huele speelden tijdens de revoluties een rol in het kamp van de revolutiegezinden. Het waren Jean-Baptiste Van Huele en zijn drie zoons Jean-Othon, Joseph en Jacques en Pierre-Augustin Van Huele en zijn zoon Louis, waarbij dan nog de twee andere zoons van Pierre-Augustin, nl. Antoine en Felix, te voegen zijn.

1. Jean-Baptiste Van Huele (1730-1805)

Jean-Baptiste Van Huele was de tweede zoon in het gezin van Pieter Van Huele-Van Vyve. Hij huwde met Anna Pulinx, dochter uit een notabele en vermogende ambtenarenfamilie. Jean-Baptiste Van Huele had in 1790 al een actief leven als ontvanger en stokhouder achter de rug en was weduwnaar geworden. Hij woonde in de Goezeputstraat in het huis genaamd "De Verkeerde Wereld" dat aan zijn vader had toebehoord.

Zoals de meeste jongeren uit de deftige burgerij was hij in 1751 op éénentwintigjarige leeftijd lid geworden van de kruisbooggilde van St.-Joris. Helemaal aanvaard in de betere kringen bleek hij evenwel niet. In 1789 vroeg hij het lidmaatschap aan van de Société Littéraire, maar toen hem werd meegedeeld dat hij weinig kans maakte, trok hij zijn kandidatuur in.

Tijdens de Brabantse Omwenteling situeerde hij zich bij de revolutiegezinden, hoogstwaarschijnlijk bij de Vonckisten. Alleszins was zijn zoon Joseph één van de actieve leden van het Brugse "Corps Patriotique" dat ten strijde trok voor de revolutie.

Ook was er een J. Van Huele (was hij het of was het één van zijn zoons Jean, Joseph of Jacques ?) tijdens de Brabantse revolutie schatbewaarder van de patriottische giften geweest¹⁵.

Zeker is het dat na de Brabantse Omwenteling en de terugkeer van de Oostenrijkers, Jean Van Huele tot de niet-adellijke grootgrondbezitters behoorde die in verzet kwamen tegen de adel en niet aanvaardden dat de gelijkberechtiging die ze tijdens het intermezzo van de Verenigde Belgische Staten hadden afgedwongen, werd ongedaan gemaakt. Ze trokken aan het kortste eind en waren dan ook misnoegd en erg boos op de Oostenrijkers. De evolutie die ze in een voor hun gunstige zin hadden verhoopt onder Jozef II, werd door diens opvolgers immers ongedaan gemaakt¹⁶.

Pas waren de Fransen in november 1792 binnen gevallen of Van Huele ontpopte zich tot één van de meest uitgesproken revolutiegezinden.

Op 11 november 1792 diende hij opnieuw zijn kandidatuur in voor lidmaatschap van de "Société Littéraire" en deze keer werd hij aanvaard. Hij werd tevens lid van het "Genootschap der Vrienden van Eendragt, Vryheyd en Gelykheyd", de zgn. "Jacobijnse Club".

Op 13 november bevond Van Huele zich onder de menigte die in het stadhuis was binnengedrongen. Toen baljuw Van der Heeren er aankwam om een boete te betalen, werd hij op luidruchtige manier door Van Huele aangevallen. Van der Heeren was één van de adellijke "concurrenten" van Van Huele, aangezien hij in dezelfde polderstreek ontvangerijen en baljuwschappen waarnam.

Even later, ditmaal op de Markt, was het schepen Karel Triest die slachtoffer werd van Van Huele's opgewonden toestand en door hem en anderen bijna gelyncht werd¹⁷.

Vader Van Huele en zijn drie zoons werden actieve leden van de Jacobijnse Club. De tijd leek nu ook aangebroken voor officiële

15. J. VAN HESE, *a.w.*, blz. 41.

16. Y. VANDEN BERGHE, *a.w.*, blz. 264-265.

17. J. VAN HESE, *a.w.*, blz. 9; J. VAN WALLEGHEM, *a.w.* 1792, fol. 120-124.

functies en op 18 december werd hij verkozen tot voorlopige vertegenwoordiger, en op 31 januari 1793 aangesteld tot commissaris voor het Brugse Vrije.

Dit duurde natuurlijk niet lang, aangezien in maart 1793 de Oostenrijkers de Fransen verdreven. Revolutionaire heethoofden als de oude Van Huele en zijn zonen zochten hun heil in de vlucht en trokken naar Parijs. Daar hielden ze zich op in de club van de "Patriotes Belges Réfugiés".

Na 1794 kon men weer veilig terugkeren maar Jean-Baptiste Van Huele, nu 65 geworden, trok zich geen politiek meer aan en ging zijn laatste levensjaren slijten op zijn buitengoed in Sint-Pieters.

2. Jean-Othon Van Huele (1764-1794)

Met Jean-Othon Van Huele zijn we bij de hevigste revolutionair van de familie Van Huele beland.

We kunnen over hem het kortst zijn, omdat we al in een afzonderlijke bijdrage zijn levensloop en vooral zijn twee cruciale en laatste levensjaren hebben behandeld.

Jean-Othon Van Huele was de hevigste onder de familieleden : zijn revolutiegezindheid, zijn trouw aan de republikeinse gedachten en zijn anticlericalisme dreven hem tot uitersten. Hij bekocht dit met zijn leven. In de loop van 1794 werd hij zonder proces in Parijs ter dood gebracht¹⁸.

3. Joseph Van Huele (1765-1803)

Joseph Van Huele, tweede zoon van Jean-Baptiste Van Huele en Anna Pulinx, werd in Brugge geboren op 2 januari 1765. Vóór de revolutietijd was hij, net als zijn vader en broers, actief als ontvanger en beheerder van onroerende goederen.

Het eerst kwam hij in het openbaar als actief lid van het in 1790 opgerichte "Patriotiek Corps", een cavaleriecorps van Brugse notabelen dat de Brabantse revolutie ondersteunde¹⁹.

18. A. VANDEN ABEELE, *Jean-Othon Van Huele, een revolutionaire eendagsvlug in Brugge*, in : *Liber Amicorum André Vanhoutryve*, Brugge, 1990, blz. 195-205.

19. SAB, *Epoque intermédiaire*, dossier 306, verslagboek "Corps Patriotique".

Net als zijn vader en veel niet-adellijke eigenaars was hij erg ontgoocheld door de reactionaire houding van het Oostenrijks gezag na de restauratie begin 1791, die o.m. het herstel van de adel in al zijn vroegere feodale rechten inhield.

Hij werd een actief opstandeling en doorliep het Brugse Vrije om redevoeringen tegen de voorrechten van de adel te houden. Zo werd hij o.m. meermalen in Gistel en omgeving gehoord²⁰.

Op 5 november 1792 werd Joseph Van Huele lid van de "Société Littéraire", die mede onder zijn impuls uitgroeide tot een revolutionair broeinest; hij sloot ook aan bij de "Jacobijnse Club", maar speelde hierin een eerder matigende rol. Zijn vader werd in februari 1793 ondervoorzitter en zijn broer Jean-Othon speelde de eerste viool. Zoals alle "clubisten" had hij ambities om macht te verwerven, maar verder dan een functie van "commissaris" (of schepen) van de stad bracht hij het niet. Hij werd pas op 11 februari 1793 benoemd, zodat hij amper een paar weken in functie bleef.

Einde maart was de grond in Brugge ook voor hem te heet geworden en vluchtte hij met vader en broers naar Parijs. Daar trad hij samen met Jean-Othon toe tot de club van de "Patriotes Belges Réfugiés" en ondertekende mee hun manifest²¹.

Hij had meer geluk dan zijn broer en kon na juni 1794 ongedeerd naar Brugge terugkeren. Hij trof er een toestand aan die eindelijk aan zijn verwachtingen beantwoordde.

Op 22 januari 1795 werd voor het eerst een gemeentebestuur aangeesteld volgens de Franse wetgeving. Dit bestuur bestond uitsluitend uit burgers die bewijzen van toewijding aan de revolutionaire ideeën hadden geleverd. Joseph Van Huele werd er lid van en kreeg onmiddellijk enkele gevoelige opdrachten : zo moest hij de inning doen van de bijzondere contributie die op de geestelijkheid werd gelegd en werd hij samen met meier Charles Ryelandt en met zijn mede-vluchteling de Tilly met de politie van de stad belast. Ook verschillende andere ontvangers-opdrachten werden hem toebedeeld.

Van 1 maart tot 27 augustus 1795 was hij voorzitter van de gemeenteraad²². Meteen werd hij ook ontvanger van de directe belastingen,

20. Y. VANDEN BERGHE, *a.w.*, deel I, blz. 265.

21. Archives Nationales Paris, F7 4420 : *Profession de foi civique des patriotes belges réfugiés*.

22. SAB, *Resolutieboeken stadsbestuur*, 1794-96.

aldus verdergaand in het beroep dat in zijn familie het meest traditie had.

Samen met Valentin Jacoby, die andere revolutionair, die hem wel dra als voorzitter van de gemeenteraad zou opvolgen, ging hij in mei 1795 over tot de heroprichting van de "Société Littéraire", die tijdens de laatste Oostenrijkse periode ter ziele was gegaan. Hij bleef er tot 1796 de 'commissaris' van.

Het werd tijd om een gezin te stichten. Op 6 thermidor IV (24 juli 1796) huwde Joseph Van Huele in Brugge met Josephine-Françoise De Witte (1768-1853), dochter van de Diksmuidenaar François De Witte die onder het Ancien Régime pensionaris van het Brugse Vrije was geweest. Het echtpaar ging een herenhuis in de Ridderstraat bewonen.

Wanneer in mei 1797 voor het eerst een gemeentebestuur mocht verkozen worden, verhaastten de Bruggelingen zich om gematigde ingezetenen te verkiezen en maakte Van Huele derhalve geen kans.

De Franse overheid keek met lede ogen toe en einde 1797 werd dit bestuur afgezet en vervangen door zuiverder revolutionairen. Die moesten toezien op nieuwe verkiezingen met een "betere" uitslag.

Het was onder dit bestuur dat op 20 april 1798 werd aangesteld, dat de verkoop van verbeurde goederen (o.m. van kerken en kloosters) zijn hoogtepunt kende. Joseph Van Huele was er weer bij en dan nog wel als voorzitter. Dit bleef hij tot 14 december 1799, datum waarop hij ontslagen werd. Ondertussen was er de staatsgreep van 18 brumaire geweest (9 november 1799) en kwam de "Constitution de l'An VIII" tot stand, dat definitief de conservatieve restauratie inluide. Voor volbloed-revolutionairen à la Van Huele was er geen plaats meer.

Op 7 mei 1803, pas 38 jaar geworden, stierf hij, nog vóór zijn vader²³.

Had Van Huele doorheen de bewogen jaren een patrimonium kunnen opbouwen? Op het eerste gezicht zou men kunnen veronder-

23. Voor gegevens over de talrijke nakomelingen in vrouwelijke lijn van het echtpaar Van Huele-De Witte, zie o.m.: J. VAN VYVE, *a.w.*, blz. 224-226; W. VAN HILLE, *Familles de West-Flandre, Tablettes des Flandres*, doc. 6, Brugge, 1972, blz. 209 en v. en doc. 7, Brugge, 1974, blz. 133-135 en 138-143; L. SCHEPENS, *De provincieraad van West-Vlaanderen 1836-1921*, Tielt, 1976, blz. 479 en 550; A. VAN CAILLIE, *Répertoire généalogique de la famille Van Caillie*, z.p., z.j.; SAB, *Burgerlijke Stand*.

stellen dat het Van Huele goed ging. Bij het huwelijk brachten hij en de bruid een paar huizen en gronden in de gemeenschap, maar de aanwinsten kwamen wat later. Eens de republiek gevestigd kocht Van Huele een twintigtal loten landbouwgrond, bosgrond en weideland, met de erbij horende hoevegebouwen, voor een totaal van 110 hectaren gelegen o.m. in Geluveld, Nieuwmunster, Bikschote, Zonnebeke, Koolkerke, Oostkerke en vooral Dudzele. Hij kocht ook nog een huis gelegen langs de Potterierei. Het grootste deel van die eigendommen verwierf Van Huele in de jaren VII en VIII bij verkopeningen georganiseerd door de Domeinen : het ging dus om gesequestreerde, zogenaamde "zwarte goederen".

Het is duidelijk dat Joseph Van Huele die zelf, in zijn hoedanigheid van voorzitter van de Brugse gemeenteraad, betrokken was bij de controle over de gesequestreerde goederen, geen scrupules onderzocht - zoals sommigen van zijn tijdgenoten - om goederen aan te kopen die voorheen eigendom waren van kerkelijk instanties of van Ancien-Regime organismen.

Op het zicht van de door hem aangekochte eigendommen zou men mogen veronderstellen dat het Van Huele goed ging. De inventaris bij zijn overlijden gaf evenwel een andere indruk. Er was weinig fortuin aanwezig en de inventaris vertoonde een deficit van méér dan 11.000 fr²⁴.

Het is dus niet zo zeker dat Joseph Van Huele van zijn inzet voor de revolutie beter werd, wellicht integendeel. Hij had anderzijds nog geen lange loopbaan achter zich.

4. Jacques Van Huele (1774-1816)

Jacques Van Huele, de jongste zoon van het gezin Jean-Baptiste Van Huele-Pulinx werd in Brugge geboren op 18 augustus 1774.

Zijn rol in de revolutionaire periode was eerder bescheiden. Samen met zijn vader en zijn broers werd hij in 1792 lid van de "Jacobijnse Club", vluchtte met hen in 1793 naar Parijs en nam dienst in het republikeinse leger. Niet voor lang want bij het huwelijk van zijn broer Joseph in 1796 was hij al "ancien officier de la république".

24. SAB. *Staten van Goed*, tweede reeks, nr. 17844.

Hij werd stichtend-lid van de Brugse loge "La Réunion des Amis du Nord" maar speelde er geen beduidende rol.

In 1805 werd hij vermeld als ontvanger en bij zijn overlijden op 2 augustus 1816 als rentenier. Hij was toen 41 jaar en was vrijgezel gebleven.

5. Pierre-Augustin Van Huele (1741-1808)

Ook over deze zoon van het echtpaar Pieter Van Huele-Van Vyve hebben we al eerder uitgebreid gepubliceerd.

We verwijzen naar deze publikatie, waarin men Pierre-Augustin zal gesitueerd vinden als een van de actieve revolutionairen, hoewel zijn inzet aanzienlijk minder intens was dan die van zijn broer Jean-Baptiste en diens zonen. Zakelijke problemen en echtelijke moeilijkheden kunnen er de oorzaak van geweest zijn dat hij minder vrijheid had om de revolutionaire paden actief te bewandelen²⁵.

6. Louis Van Huele (1772-1831)

Louis-François Van Huele, geboren op 6 februari 1772, zoon van Pieter-Augustin Van Huele, trok in januari 1790 als achttienjarige vrijwilliger op met het patriottenleger.

Eind 1792 werd hij lid van de "Jacobijnse Club", maar speelde er als jonge man geen noemenswaardige rol.

Louis Van Huele was aanvankelijk handelaar en verver zoals zijn vader, maar toen die in 1808 een bezwaarde opvolging naliet, werd alles verkocht en zocht Louis Van Huele een andere activiteit.

Hij werd politicommissaris van Brugge voor de secties E en F en ging in de Gouden Handstraat wonen. In 1805 werd hij lid van de St.-Jorisgilde en in 1810 van de St.-Sebastiaansgilde. Rond dezelfde tijd werd hij lid van "La Réunion des Amis du Nord", maar was er weinig actief.

25. A. VANDEN ABEELE, *In Brugge onder de Acacia. De Brugse vrijmetselaarsloge "La Parfaite Egalité (1765-1774) en haar leden*, Brugge, 1987, blz. 245-249.

Louis Van Huele huwde met Anna Victor (1778-1804) en in tweede huwelijk met haar zuster Thérèse Victor (1787-1816). Hij had een dochter Julie van zijn eerste vrouw en drie kinderen, Henri, Louis en Marie van zijn tweede. Hij stierf op 1 december 1831 en was toen gepensioneerd.

7. Antoine Van Huele (1781-)

Antoine Van Huele, geboren te Brugge op 23 juli 1781, was de tweede zoon van Pieter-Augustin Van Huele.

We weten over hem niets meer dan dat hij ingelijfd werd in de Franse cavalerie en sneuvelde in één van Napoleon's veldslagen.

8. Felix Van Huele (1789-)

De jongste zoon van Pieter-Augustin Van Huele, geboren in Brugge op 18 mei 1789, nam eveneens, al dan niet verplicht, dienst als soldaat van Napoleon. Hij werd ingelijfd in een regiment carabinieri en overleed of sneuvelde in Leiden²⁶.

De revoluties in de families

Het voorbeeld van de familie Van Huele toont, doorheen de objectieve gegevens van de verschillende levenslopen, hoezeer de wegen in de revolutietijd konden uiteenlopen.

Afgezien van het feit dat het nuttig lijkt de wat verwarde opstelling van de talrijke Van Hueles en hun verwanten preciezer te situeren, is het resultaat hiervan dat men de tegenstrijdige evoluties beter kan volgen.

De verschillende Van Hueles en hun verwanten hadden uiteenlopende belangen. Diegenen die in de stad Brugge hun commerciële activiteiten uitoefenden, wensten stabiliteit en zekerheid, wat ze het best door het aanblijven van het Oostenrijks regime meenden verzekerd te zien.

26. Archief Ch. Serweytens de Mercx, Brussel.

Diegenen die hoofdzakelijk van ontvangerschappen leefden, moesten in de rurale gebieden optornen tegen adellijke eigenaars of adellijke collega's-ontvanger tegenover wie zij zich als tweederangsfiguren voelden. De laatste resten van de feodaliteit deden zich op het platteland sterker voelen dan in de stad.

Hoe en waarom sommige van de Van Hueles, vooral dan Jean-Baptiste en Jean-Othon zich zo heftig aanstelden, de eerste tegen de adel, de tweede tegen de clerus en de kerk, zal wellicht heel persoonlijke oorzaken hebben gehad.

Dat de uiteenlopende evoluties zich in de relaties binnen de familie lieten gevoelen, zal wel duidelijk zijn, ook al hebben we hierover geen documenten meer. Het is aan kleine feiten dat men de animositeit kan aanvoelen zoals bv. wanneer Serweytens ontslag nam in de Société Littéraire op het ogenblik dat twee van zijn schoonbroers er lid van werden. In de revolutieperiode, maar op verschillende tijdstippen waren de enen aan de macht en de anderen op de vlucht. De tegenstellingen waren in de revolutietijd op de spits gedreven en veel vriendschap tussen de familieleden die tot vijandige kampen behoorden, zal er zeker niet geweest zijn.

Men kan nochtans vaststellen dat één of hoogstens twee generaties later, alles weer rustig was geworden en de meeste nakomelingen van de revolutionairen weer aansluiting hadden gevonden bij de overheersende meerderheid van de traditionele Brugse en Westvlaamse burgerij die katholiek en ultramontaans was. Waarschijnlijk was tegen die tijd de herinnering aan de revolutionaire "wapenfeiten" van de voorouders in grote mate vergeten of minstens met de mantel der liefde toegedekt.

Tegen het einde van de 19de eeuw waren er geen Van Hueles meer in het Brugse, waren de meeste takken uitgestorven en bleef alleen nog in vrouwelijke lijnen nakomelingschap over.

Alleen in de documenten van de revolutietijd waren de houdingen van de talrijke Van Hueles en hun verwanten nog enigszins te achterhalen. Hun verhaal is dat geweest van veel van hun tijdgenoten en hun familietwisten en antagonismen kan men als voorbeeld nemen van wat zich in de revolutietijd in talrijke adellijke en burgerlijke families afspeelde en soms nog generaties nazinderde.

BIJLAGEN

1.

De familie Van Huele en aanverwanten in de Kruisbooggilde Sint-Joris

- 1745 Pieter Van Huele
1751 Jean-Baptiste Van Huele
1767 Pieter Bouvy
1774 Johanna de la Veyne, echtgenote van Pieter-Augustin Van Huele
Isabelle Pol, echtgenote van Charles Van Huele
1775 Marie Van Huele, echtgenote van Willem van Caester
1779 Willem-Antoon Van Caester
Charles Van Huele, zoon van Charles
1782 François Serweytens
1783 Willem Bouvy
Anna Van Huele, echtgenote van François Serweytens
Francisca Van Huele, echtgenote van Willem Bouvy
1785 Anna Serweytens, dochter van François Serweytens
1787 Jean-Othon Van Huele
Joseph Van Huele
1790 Pieter-Augustin Van Huele
1801 Jacques Van Huele
1802 Marie Stochove, echtgenote van Charles Van Huele
1805 Louis Van Huele
Pierre Bouvy, zoon van Willem
Pierre Van Caester, zoon van Willem
Isidore Jullien, tweede echtgenoot van Jean-Othon Van Huele's
weduwe

2.

De familie Van Huele en aanverwanten in de Handbooggilde Sint-Sebastiaan

- 1774 Johanna de la Veyne, echtgenote van Pieter-Augustin Van Huele
1779 Charles Van Huele
1790 Joseph Van Huele
1792 Pieter Bouvy
1810 Louis Van Huele

3.

De familie Van Huele en aanverwanten in de "Société Littéraire"

Nr.		Lid in	Datum ontslag	Datum overlijden
51	François Serweytens-Van Huele	1786	1793	1801
65	Charles Van Huele-Pol ²⁷	1787	1796	
180	Joseph Van Huele	nov. 1792	1802	1803
182	Pierre-Augustin Van Huele	nov. 1792	1795	1808
195	Jean-Baptiste Van Huele	nov. 1792	1798	1805
210	Jean-Othon Van Huele	dec. 1792	1793	1794
268	Jacques Van Huele	maart 1798	1816	1816
269	Pieter Bouvy junior	maart 1798	1856	1856
281	Isidore Jullien-Van Neste (weduwe van J.-O. Van Huele)	aug. 1799	1841	1841
283	Joseph Van Huele (of Van Heule ?)	okt. 1799	1799	
286	Charles Van Huele-Stochove	febr. 1800	1830	1830
317	Charles Van Thieghem-Van Huele	jan. 1803	1835	1835
372	Bernard Serweytens-D'Herbe	jan. 1808	1826	1834
373	Charles Serweytens	jan. 1808	1835	1835
386	Nicolas Collignon-Van Huele	jan. 1809	1815	
688	Etienne Van Huele	aug. 1819	1828	1828

4.

De familie Van Huele in de "Jacobijnse Club" 1792-1793

Nr.	
4	Jean-Othon Van Huele
16	Jacques Van Huele
19	Joseph Van Huele
46	Jean-Baptiste Van Huele
85	Pieter-Augustin Van Huele
158	Louis Van Huele

27. De vermelding Van Huele-Pol is een onmogelijkheid. Mogelijks ging het om een verwarring met een verre neef Charles Van Huele-Soetaert (Stalhille 1758-Brugge 1840), hoewel het onwaarschijnlijk is dat die toen al in Brugge woonde en de gewenste status had bereikt om in de club te worden opgenomen. Een verwarring tussen vader en zoon, ter gelegenheid van een transcriptie van de ledenlijst in de jaren 1840, is méér waarschijnlijk (Stadsbibliotheek Brugge, *Handschrift 604*).

5.

**De familie Van Huele en aanverwanten in de Brugse vrijmetselaarsloge
"La Réunion des Amis du Nord"**

Nicolas-Joseph Collignon-Van Huele, stichter, achtbaar meester	1803 - ?
Isidore Jullien	1805 - 1808
Willem-Antoon Van Caester	1805 - 1818
Jacques Van Huele, stichter	1803 - 1810
Louis Van Huele	1805 - 1808

6.

**De familie Van Huele en aanverwanten in de gedwongen belastingen
van 1794 en 1796**

	1794	1796
Jean-Baptiste Van Huele-Pulincx	2.000	40.000
Weduwe Willem Pavot-Van Huele	2.000	30.000
Willem Bouvy-Van Huele	1.000	50.000
Weduwe Van Huele	1.000	-
Weduwe Charles Van Huele-Pol	1.000	25.000
François Serweytens-Van Huele	1.000	60.000
Pieter-Augustin Van Huele	600	10.000
Willem Van Caester-Van Huele	600	-
Pieter Bouvy	300	-
Joseph Van Huele-De Witte	-	3.000

